

"NA PROTECCIÓN DA NATUREZA NON ABONDA CO TRABALLO DA ADMINISTRACIÓN PÚBLICA"

Entrevista por Belén Rodríguez

Amaya Sánchez é asistente técnica da Fundación Biodiversidade no proxecto "Plataforma de Custodia do Territorio".

- Que obxectivos persegue a Plataforma de Custodia do Territorio?
- É un proxecto que traballa para promover o desenvolvemento da custodia do territorio no Estado español. Nace a petición do propio movemento de custodia do territorio e intenta dar resposta ás necesidades que este movemento lle presenta á Fundación Biodiversidade. Neste senso, creamos o portal www.custodia-territorio.es, que aglutina novidades sobre a custodia no ámbito estatal, recolle información sobre conceptos, ferramentas, actores, iniciativas concretas de custodia. Tamén recompilamos as iniciativas nun mapa *google* onde se localizan xeograficamente os proxectos e acordos. Esta información complétase cunha sección de directorios e cunha lista de distribución electrónica de custodia á que se pode chegar a través da sección "foro", un lugar de encontro de persoas interesadas ou vinculadas a acordos de custodia onde compartir eventos, informacións de axudas, publicacións, etc. É como un café tertulia da xente que traballa coa custodia.
- A primeira dificultade é definir o concepto "custodia de territorio". Que é?
- A custodia trata da participación cidadá e promove que outros actores distintos das administracións fagan conservación da natureza e complementen esta acción pública. A maneira de plasmarlo é a través de acordos de custodia, nos que, habitualmente, unha das partes son os propietarios de fincas privadas ou públicas, e outra, as entidades de custodia, que poden ser organizacións sen ánimo de lucro (asociacións, fundacións), concellos ou comunidades autónomas. O proxecto común é levar a cabo certas actuacións que respondan ao obxectivo de conservación nunha finca.
- Que pode mover a un propietario a participar nun proxecto de custodia?

Amaya Sánchez.

"Até o de agora a custodia dependeu do financiamento público, pero hai que abrir novos horizontes"

- Hai bastantes intereses, pero en xeral, son os que se denominan "intanxibeis" en economía. Para un propietario é moi importante que lle recoñezan ese labor que nos beneficia a todos (aire limpo, auga potábel, paisaxe, etc.) e que outros poidan participar del. Outro interese máis práctico é que o propietario obtén unha axuda real por parte da entidade (asesoramento xurídico, burocrático e técnico -desde o punto de vista da conservación-) e do voluntariado (en labores de restauración e recuperación de muros, fontes, etc.). Nalgunhas ocasións, obtén un incentivo económico (unha subvención pública, o aluguer de fincas ou o pago por lucro cesante).
- Como se financian os proxectos de custodia?
- Até o de agora a custodia dependeu do financiamento público (Life-Natureza,

Fundación Biodiversidade, Ministerio de Medio Ambiente...), pero hai que abrir novos horizontes. En España está por explorar o financiamento privado que noutros países é o máis importante. Tamén sería determinante que se mellorasen cuestións como a Lei de Mecanismo e de Incentivos Fiscais ou doazóns para que a persoa filantrópica ou quen queira transferir cartos a este tipo de proxectos obténa un beneficio fiscal.

Por outra banda, as entidades de custodia españolas, polo xeral, teñen moi poucos socios, que son outra fonte de financiamento, á parte dunha fonte de credibilidade social, e que noutros países superan o millón por entidade. Tamén se está comezando a traballar o tema de pagos por servizos ambientais, os bancos de hábitat, os investimentos (móvese o diñeiro como activos financeiros e en bolsa). A conclusión é que a "pita dos ovos de ouro" do sistema público acábase e temos que buscar outras fontes de financiamento: merchandising, asociar a custodia ao servizo hostaleiro, etc.

- Por que noutros países europeos a custodia do territorio está máis desenvolvida?
- A custodia naceu no mundo anglosaxón (EEUU e Canadá) e logo deu o salto a Inglaterra, Holanda, Francia, Italia, Grecia, etc. En España a conservación da natureza sempre recaeu nas competencias das administracións públicas e o cidadán delegou todo nos poderes públicos. Pero a Administración pública e os seus recursos é limitada e, por outro lado, os cidadáns queren e teñen o dereito e a responsabilidade de participar nesta conservación da natureza.

Por outro lado, depende do contexto social das distintas rexións. Cataluña, por exemplo, é unha das sociedades máis participativas, con maior cultura do asociacionismo e do voluntariado, de implicarse no contorno. E, en terceiro lugar, creo que é pronto para chegar

a eses niveis de consolidación da custodia. A custodia naceu a finais do s. XIX, polo que nos queda un século de traballo para acadar esas cotas de éxito, nas que será necesario involucrar ao sector privado.

- Estase a implicar a Administración na custodia?
- Depende de cada comunidade autónoma, de factores xeracionais, políticos, sociais... En xeral, nos territorios nos que se fixo un labor de difusión e de achegamento continuado e intenso cara a Administración, ese baleiro de coñecementos e desconfianza reduciuse moito e chegou máis rápido. O exemplo volve ser Cataluña, onde existe unha rede de custodia desde hai moitos anos que conseguiu mesmo que a Generalitat crease unha comisión interdepartamental transversal sobre custodia que se reúne varias veces ao ano. Tamén é importante que haxa un discurso común sobre custodia.
- Cales son as vantaxes da custodia para a Administración?
- Se as entidades de custodia están dando resposta aos obxectivos da Lei de Patrimonio Natural e Biodiversidade, considero que desde as administracións este tipo de iniciativas deberan ser benvidas, porque están complementando a súa acción e ademais resolve en parte a falta de recursos e de axentes dos servizos públicos de protección. As entidades de custodia teñen un trato máis directo cos propietarios, coñecen caso

por caso e teñen unha capacidade de interlocución e un coñecemento sobre o territorio do que, a miúdo, carecen as administracións. Ademais a custodia fomenta procesos sociais e participativos que, desde o meu punto de vista, contribúen a unha sociedade máis "evolucionada".

"O reto de Galiza é trasladar o concepto e as oportunidades da custodia ás administracións"

- Tamén a superficie pública pode ser obxecto de proxectos de custodia?
- Si, pero son os obxectivos de conservación os que levan as entidades de custodia a un lugar ou a outro, aínda que a propiedade pode ser un condicionante.

Se enfrontarte á xestión dun territorio significa negociar con 15 herdeiros que se están pelexando por unha herdanza, ao mellor non é un proxecto óptimo. Pero non depende tanto do propietario como da vocación do territorio. Efectivamente, hai concellos que son propietarios e comunidades autónomas que están desenvolvendo acordos de custodia sobre terreos públicos.

- Que avaliación se fai desde a Plataforma da situación da custodia no Estado?
- En canto a socios, as entidades de custodia españolas son das que menos teñen. A que máis é FAPAS, cuns 100.000. A súa base social é algo no que as entidades teñen que traballar. Nembargante, consideramos que a evolución da superficie custodiada no Estado foi boa, sobre todo entre 2008 e 2010. Sabemos que hai polo menos 290.000 Ha custodiadas, 130 entidades de custodia e uns 1.350 acordos. Pero hai máis que isto, porque aínda faltan datos por rexistrar. A evolución nos últimos 11 anos, desde que o termo foi acuñado, foi moi rápida e isto plasmouse en diferentes fitos: a Lei 42/2007 recolle a definición de custodia do territorio e entidade de custodia, e o recente Plano Estratéxico para o Patrimonio Natural e Biodiversidade que desenvolve esta lei destina 4 millóns de euros para a custodia do territorio. A parte, hai varias redes de custodia en diferentes comunidades autónomas e estase constituindo o Foro Estatal de Custodia do Territorio.

- Cataluña é posibelmente a referencia, pero en que posto se situaría Galiza?

- Levo anos seguindo a evolución da custodia en Galiza e a miña conclusión é positiva. Desde as primeiras reunións até hoxe hai moitas máis organizacións que se identifican coa custodia, e que decididamente queren traballar neste sentido. Existe un intento de aglutinar de maneira conxunta e coordinada os esforzos das diferentes organizacións que se plasma na representación galega do Foro Estatal de Custodia do Territorio. Ademais estase a facer boa custodia e por parte de entidades moi sólidas e históricas. Quizais agora o reto de Galiza, máis alá da ampliación da súa base social, é o de trasladar o concepto e as oportunidades da custodia ás administracións, buscando que estas acompañen o proceso de crecemento da custodia en Galiza.

